

<https://www.volkskrant.nl/binnenland/jonge-en-oude-vrouwen-in-de-strijd-om-metoo~a4546386/>

Jonge en oude vrouwen in de strijd om #MeToo

Voor verandering vs. gruwen van 'slachtofferrol'

In de #MeToo-discussie staan twee generaties vrouwen tegenover elkaar. De jonge garde feministen wil verandering, terwijl hun oudere zusters gruwen van de 'slachtofferrol'. Wie heeft gelijk?

Door: Loes Reijmer 18 december 2017, 19:42

Ik begreep er niets van. Het waren toch slimme en leuke vrouwen? Niet dat leuke en slimme vrouwen geen gekke dingen kunnen zeggen - dat schijnt menselijk te zijn. En leuke en slimme vrouwen hoeven het ook helemaal niet altijd met elkaar eens te zijn. Het was vooral het verrassende gebrek aan herkenning bij mij. Een andere golflengte. Of sterker: alsof zij genoeg namen met gepruttel op de FM, terwijl een nieuwe generatie al lang was overgestapt op het scherpe geluid van digitale radio.

Harvey Weinstein en Georgina Chapman, zijn echtgenote die van hem wil scheiden. © EPA

'Wat hebben al die vrouwen toch?', appte ik (32) een vriendin [tijdens een uitzending van De Wereld Draait Door](#). 'Aaaaargh', stuurde zij terug. Het was eind oktober, twee weken nadat [The New York Times](#) had onthuld dat Hollywoodbaas Harvey Weinstein zich op grote schaal schuldig heeft gemaakt aan seksueel geweld en intimidatie. Dat nieuws bracht de hashtag MeToo op gang, waaronder miljoenen vrouwen (en sommige mannen) wereldwijd hun ervaringen met seksueel grensoverschrijdend gedrag deelden. 'Slaat de #MeToo-discussie door?', wilde de redactie van DWDD weten, alsof het over slagroom ging. Schrijver Jessica Durlacher (56) vond van wel. Ze had veel vervelende situaties met mannen meegemaakt, maar er tenminste van geleerd. Het zijn nou eenmaal, zo zei ze, 'the ways of the world'. Leg je er maar bij neer. #MeToo maakt van vrouwen 'hulpeloze wezentjes', vonden meerdere gasten aan tafel. 'Heel ouderwets', zei Durlacher. De 32-jarige columnist Hasna El Maroudi probeerde ertussen te komen, maar werd overschreeuwd.

Kloof

'Het is zo modieus geworden om een willoos slachtoffer te zijn'

Feministisch boegbeeld Fay Weldon (86) ziet het feminisme van nu hoofdschuddend aan. [Juist vrouwen en transgenders moeten het ontgelden in haar nieuwste roman.](#)

Aan de stamtafel van DWDD openbaarde zich een kloof. Nee, niet de kloof tussen stad en platteland waarover het zo vaak ging dit jaar. Wat daarvan bij mij bleef hangen was dat mensen vooral graag willen geloven in de kloof en daarmee karikaturen gretig omarmen en uitzonderingen negeren. Dus dat risico loop ik nu ook. Misschien is een kloof vooral een mediafenomeen, omdat media houden van tegenstellingen, van 'de andere kant van het verhaal' en 'een fris tegengeluid'. Kijvende wijven zijn bovendien clickbait, en verschillende generaties kijvende wijven al helemaal. Blendle prees niet één, maar twee keer in een week een interview met 'moeder der feministen' Fay Weldon aan waarin zij 'jonge feministen de les las'.

Toch zag ik de kloof niet alleen bevestigd in columns, opinieartikelen en aan de talkshowtafels, maar ook in gesprekken met Vrouwen Van Een Zekere Leeftijd. 'Dan geef je zo'n man toch gewoon een knietje?', had de moeder van een vriendin gezegd. Ze vond al die aandacht voor #MeToo maar overdreven. Ik herinnerde me de gesprekken die ik als puber had met mijn moeder over haar vroegere liftavonturen. Het ging over hoe zij samen met haar vriendin op het nippertje uit de auto hadden kunnen ontsnappen door de bestuurder keihard te schoppen. En dat ik nooit mocht gaan liften. Maar het ging nooit over die kerel, nooit over een wereld waarin je niet bang hoeft te zijn om bij een onbekende man in de auto te stappen. Want zo zijn mannen nou eenmaal.

'Oudere' opiniemakers vs. jongere vrouwen

#MeToo openbaarde een generatiekloof, een verschil in houding tussen generaties vrouwen. De 'oudere' opiniemakers - laten we zeggen: 50-plus - huiveren van de slachtofferrol die vrouwen hiermee zouden omarmen. Ze waarschuwen voor hysterie en een nieuwe preutsheid. Eigenlijk zijn ze overvallen door #MeToo. Het gaat toch goed met vrouwen? En als het een keer niet goed gaat: leg je erbij neer. Aan de andere kant staat een nieuwe generatie. Jongere vrouwen die zich niet zomaar neerleggen bij 'the ways of the world'. Zij geloven dat een cultuurverandering nodig en mogelijk is.

'#MeToo kenmerkt zich door een humorloos, eendimensionaal puritanisme', luidde kop van [het opiniestuk dat Daniela Hooghiemstra \(50\) eind oktober in de Volkskrant publiceerde](#). Vrouwen zouden zichzelf neerzetten als 'halve heiligen' die de misdragingen van mannen 'lijdelijk bezien en ondergaan'. Als we niet oppassen stevenen we af op een renaissance van het Victoriaanse tijdperk waarin vrouwen pretenderen geen lage driften te hebben, betoogde de schrijver en historicus. 's Avonds zei Hooghiemstra in de talkshow Pauw: 'Door #MeToo zijn we helemaal terug bij het beeld van de vrouw als slachtoffer.'

Slachtofferschap

Die preoccupatie met slachtofferschap is interessant. Er lijkt voor deze critici geen grotere schande te zijn. Terwijl: als je wordt aangerand of verkracht, ben je een slachtoffer. En als je professioneel wordt tegengewerkt omdat je niet wilt tongen met de toneelschooldocent of

weigert te kijken naar een masturberende Louis C.K., ben je een slachtoffer van de situatie. Het lijkt mij een vrij feitelijke omschrijving, maar voor een oudere generatie is dat anders. Voor hen staat het haaks op 'sterke vrouw', wat dan blijkbaar betekent dat je veel moet weglachen en nergens een punt van moet maken. Als vrouwen zich ergens over uitspreken, heet het snel gezeur. 'Welk werkwoord wordt gebruikt als mannen zich ergens over uitspreken?', schrijft sociaalwetenschapper Linda Duits (41) in het boek [Dolle Mythes](#). 'Dan wordt gekozen voor agenderen, aankaarten of aanzwengelen.'

In *Dolle Mythes* beschrijft Duits de clichés die bestaan over de Tweede Feministische Golf (ongeveer vanaf eind jaren zestig tot eind jaren tachtig). Ze gaat na in hoeverre die kloppen en kijkt hoe een nieuwe generatie feministen zich opstelt. Het idee dat vrouwen al snel zeuren en zich slachtofferig gedragen is een van die clichés. 'In de jaren negentig zag je een terugslag tegen het feminisme', zegt Duits. 'Het idee was toen: goed dat de Tweede Golf er was, maar de gelijkheid is nu wel behaald.' Daarmee ging een periode van postfeminisme in. Duits: 'Het was de tijd van sterke vrouwen, girl power, het idee dat vrouwen eindelijk weer sexy mochten zijn. Dat laatste is trouwens onzin, want Dolle Mina schoof ook de knapste vrouwen naar voren voor de publiciteit.' Vrouwen hadden inderdaad veel meer vrijheden dan in de decennia daarvoor, maar die situatie had ook een prijs: er mocht geen kritiek worden geleverd op de positie van de vrouw. Problemen waren niet structureel, maar je eigen verantwoordelijkheid. Je hebt toch alle mogelijkheden van de wereld?

Als ik op de dansvloer in mijn billen werd geknepen dacht ik ook altijd: dat hoort er nou eenmaal bij Sociaalwetenschapper Linda Duits

De houding van de oudere generatie opiniemakers wortelt dus in het postfeminisme. Dat een nieuwe generatie vrouwen veel minder last heeft van die associaties, komt volgens Duits doordat zij de reactie op de Tweede Golf niet bewust hebben meegemaakt. 'Voor mijn studenten is feminisme nooit een vies woord geweest.' Zelf is ze soms ook nog verbaasd over de zekerheden die plotseling toch ter discussie staan. 'Laatst organiseerde de nachtburgemeester van Amsterdam een avond over seksisme en seksueel geweld in het nachtleven. Als ik op de dansvloer in mijn billen werd geknepen dacht ik ook altijd: dat hoort er nou eenmaal bij.'

Misschien is dit nog wel het verbazingwekkendst aan de houding van mensen als Durlacher en Hooghiemstra: de angst voor verandering, het verdedigen van de status quo. Ze positioneren zichzelf als sterke, moderne vrouwen, maar stellen zich eigenlijk conservatief op. 'Moet je doen alsof er een moord wordt gepleegd als die tong per ongeluk in je mond terechtkomt?', zei Hooghiemstra bij Pauw, een hysterische karikatuur schetsend. Zo worden mensen die verandering willen inderdaad vaak in de hoek gezet: stel je niet zo aan, joh. Ik las de opiniestukken en keek naar de talkshows en moest denken aan *Sex & the City*. Aan hoe Carrie Bradshaw ooit de ultieme moderne vrouw leek met haar fantastische leven en fantastische garderobe die ze blijkbaar met slechts één fantastische column per week bij elkaar verdiende. En hoe die serie nu, als je toevallig langs een herhaling zapt, hopeloos gedateerd lijkt.

Postfeminisme

Toch wortelt ook het verzet van #MeToo in die periode van postfeminisme. Want de jongere generatie groeide op met de belofte dat vrouwen de vrijheid hebben om te worden wat ze willen. En dat ze op seksueel gebied net zo vrij zijn als mannen. Fenomenen als wraakporno en slutshaming - van de zogenoemde expose-groepen van jongens met een niet-westerse achtergrond tot aan de bangalijsten van Vindicat - laten alleen al zien dat die laatste belofte niet is ingelost. En daar zijn jonge vrouwen terecht boos over.

'Het refrein van mijn jeugd was: je kunt alles doen', schreef de Amerikaanse schrijfster Dayna Tortorici (27) onlangs in een stuk voor het Amerikaanse tijdschrift N+1. 'Ik was een gelukkig meisje in een decennium waarin gelukkige meisjes van gelukkige ouders werden aangemoedigd om te sporten, te leiden, broeken te dragen, goed in wiskunde te zijn en de ambitie te hebben om de eerste vrouwelijke president van de Verenigde Staten te worden.' Maar Tortorici herinnert ons eraan wie óók opschepte dat hij 'alles kan doen'. Donald Trump. 'Je kunt alles doen. Grab 'm by the pussy. Je kunt alles doen.' Die twee betekenissen van dezelfde zin botsen nu.

Schuldige mannen en vrome vrouwen

Daniela Hooghiemstra vreest voor een terugkeer naar de Victoriaanse tijd van vrome vrouwen en schuldige mannen. 'Dit model leidde ertoe dat mannen hun echtgenoten behandelden als Madonna's die kinderen baarden, maar verder niet lastiggevalen mochten worden met hun 'lage' driften. Prostituees boden soelaas.' Het was overzichtelijk, schrijft Hooghiemstra, 'maar veel vrouwen waren er uiteindelijk toch niet zo gelukkig mee.' Het beeld dat ze schetst doet ook denken aan *The Handmaid's Tale*, een serie die niet voor niets populair is onder jonge vrouwen. Het verhaal, gebaseerd op het gelijknamige boek van Margaret Atwood uit 1986, gaat over een verschrikkelijke samenleving waarin fundamentalistische mannen de regie voeren over de lichamen en seksualiteit van vrouwen. De serie is zo goed omdat het bizarre scenario soms voorzichtig aan de actualiteit raakt: aan het leven onder IS, hoe de ultra-conservatieven in de VS recht op anticonceptie en abortus proberen in te perken, hoe de vrouwelijke seksualiteit toch nog altijd aan meer regels gebonden is. Jonge feministen zijn juist erg bezig met vrijheid op het gebied van seks, met de 'lage' driften, zoals Hooghiemstra ze noemt. Dat ze kunnen doen wat ze willen én met wie ze willen, zonder zich daarvoor te hoeven schamen. Het gaat ze om zeggenschap over het eigen lichaam en dat betekent dus ook: de vrijheid om niet lastiggevalen te worden. Dat deze mondige, zelfbewuste generatie de klok twee eeuwen terug laat zetten, lijkt me onwaarschijnlijk.

Ongemak

Het frustreert me dat mannen het verschil niet lijken te kennen tussen aardig geflirt en intimidatie, omdat ik denk dat de meeste vrouwen dat verschil wel kennen

Rebecca Traister, Amerikaanse journalist

Eén ding herken ik in de houding van de critici. Het ongemak. Waar gaat dit heen en waar eindigt het? De verhalen die nu in de openbaarheid komen zijn vaak verschrikkelijk en voor sommige vrouwen zelfs verschrikkelijk herkenbaar. Ik ken vrouwen die slecht slapen sinds #MeToo. En ja, dan is er ook het mededogen met sommige (vermeende) schuldigen. Met mannen die hun baan verliezen voor daden die op het eerste gezicht niet heel traumatisch lijken. En van wie de gênante details nu op straat liggen. Maar ik geloof óók dat een cultuurverandering nodig is. Dat media de dynamiek van seksuele intimidatie moeten

blootleggen en dat daar consequenties aan verbonden zijn. Decennialang kwamen machtige mannen weg met dit gedrag - iets wat niet echt helpt bij de beteugeling ervan.

'Het is onstuimig en niet alleen maar leuk', schrijft de Amerikaanse journalist Rebecca Traister over de dynamiek van #MeToo. In een mooi meanderend stuk voor New York Magazine vertelt ze hoe ze steeds mannelijke vrienden moet geruststellen, terwijl ze ook niet zeker weet of ze iets hebben misdaan. 'Het frustreert me dat mannen het verschil niet lijken te kennen tussen aardig geflirt en intimidatie, omdat ik denk dat de meeste vrouwen dat verschil wel kennen', schrijft ze. 'Aan de andere kant ben ik blij dat mannen bij zichzelf te rade gaan, reflecteren op de keren dat ze een vrouw overheersten. Misschien realiseerden ze zich toen niet dat ze de objecten van hun aandacht benadeelden, maar ik moet ook erkennen dat sommigen, ook mijn vrienden, dat zeker wel beseften.'

Macht

Alles wordt op een hoop gegooid, luidt de kritiek steeds. 'Die #MeToo-types hebben het over zo veel verschillende dingen', zei Durlacher in DWDD. 'Ik word zo moe van de discussie, het waaiert helemaal uit', zei Hanneke Groenteman aan dezelfde tafel. Volkskrant-collega Wilma de Rek: 'We moeten goed afbakenen waar dit nu precies over gaat.' Aleid Truijens benadrukte in haar relativiserende columns het nadrukkelijk niet over 'gruwelijkheden als verkrachting, kindermisbruik of chantage' te hebben.

Het baanbrekende van #MeToo - en inderdaad ook het lastige - is juist dat het over van alles gaat. Als dit alleen verkrachting zou betreffen, dan waren we er snel uit: iedereen is het erover eens hoe verwerpelijk dat is. Maar #MeToo gaat niet alleen over seks, het gaat om macht: iemand laten doen wat jij wilt, of de vrijheid nemen om de vrijheid van een ander in te perken.

De Nederlandse critici lijken een blinde vlek te hebben voor het belangrijkste aspect: de gevolgen. Het gedrag van toneelschooldocenten leek Hooghiemstra 'niet van een soort dat door een meerderjarige vrouw niet vrij makkelijk had kunnen worden afgewimpeld'. Dat klopt, maar de oud-studenten vertelden dat een 'nee' consequenties had. 'Als iemand uit onze klas hem afgewezen had, was de hele klas klote en zouden we slechte acteurs worden.' Beginnende mannelijke acteurs die niet mee wilden gaan in de sportschoolfantasietjes van Job Gosschalk konden een acteercarrière wel vergeten. De vrouwelijke comedians die werden geconfronteerd met een masturberende Louis C. K. konden dit niet aankaarten in de comedywereld: zijn manager was te machtig. Dit zijn alleen nog maar de verhalen van mensen met makkelijke toegang tot de media. Hoe zit het met schoonmakers, kamermeisjes, vrouwen aan de lopende band?

Douchen, massage, pijpen

Vorige week publiceerde The New York Times [een ontluisterend opiniestuk van de Amerikaans-Mexicaanse actrice Salma Hayek](#). Ook zij blijkt een slachtoffer te zijn van Harvey Weinstein. Haar droom ging in vervulling toen de grote Hollywoodbaas begin 2000 ja zei tegen een film over de beeldend kunstenaar Frida Kahlo. Hayek zou de hoofdrol spelen en producer worden. En toen kwamen de verzoekjes. Of ze met hem wilde douchen. Of ze een massage wilde. Of ze hem wilde pijpen. Steeds stond hij 's nachts voor haar hotelkamerdeur en steeds moest zij nee verkopen, toch het verbaal equivalent van een knietje. 'Elke

weigering leidde tot Harveys machiavelliaanse woede', schrijft Hayek. Vanaf dat moment ging hij haar tegenwerken. Hij dreigde de film niet meer uit te geven, stelde haar onhaalbare doelen en wilde de productie aanvankelijk maar in één bioscoop laten draaien. Uiteindelijk stelde hij haar voor de keuze: ze zou de film alleen mogen afmaken als ze een seksscène zou doen, volledig naakt, uiteraard door Weinstein gadeslagen. Hayek worstelde zich kotsend van de zenuwen door de scène. Haar relaas laat zien: het verhaal van seksuele intimidatie eindigt vaak niet met een knietje.

'Mannen deden aan seksuele intimidatie omdat het kon', schrijft Hayek in haar laatste zinnen. 'Vrouwen laten zich vandaag de dag horen omdat we dat, in dit nieuwe tijdperk, eindelijk kunnen.'

Ervaringen als waarheid

Over dat zwijgen gaat ook de nieuwe essaybundel van Rebecca Solnit, *De moeder aller vragen*. Doordat de ervaringen van vrouwen lang niet werden gehoord, is wat wij normaal vinden vooral op mannen gebaseerd. 'Door opnieuw te bepalen wiens stem waarde heeft, bepalen we onze maatschappij en haar waarden ook opnieuw', schrijft ze. Solnit citeert de Amerikaanse sciencefictionschrijfster Ursula K. Le Guin: 'Wanneer wij, vrouwen, onze ervaringen aandragen als onze waarheid, zal de hele geografie veranderen. Dan komen er nieuwe bergen.'

Twee jaar geleden was ik, opgegroeid in de jaren negentig, ongemakkelijk geworden van zo'n pompeus citaat. En stiekem nog steeds wel een beetje. Doe niet zo serieus, laten we het gezellig houden. Dat is toch de eerste reflex. Maar #MeToo heeft ook laten zien dat het best wel eens waar zou kunnen zijn.

Lees hier meer over #MeToo

De nieuwe banen waartoe #MeToo leidt, erkennen dat intimidatie nu eenmaal deel is van de filmwereld

Hoe #MeToo vooral leidt tot nieuwe banen in de filmwereld, stelt [Floortje Smit](#).

Drie vrouwen beschuldigen hiphopmagnaat Russell Simmons van verkrachting

[De Amerikaanse hiphopmagnaat Russell Simmons is door drie vrouwen beschuldigd van verkrachting](#). De aantijgingen komen van twee vrouwen met wie hij heeft samengewerkt, en van een muziekjournalist die enkele keren is uitgeweest met Simmons.

Waarom Saskia Noort haar verkrachting jarenlang stilhield

'Ik zweeg ook [omdat ik merkte dat niemand op zo'n verhaal zat te wachten](#).'

'Ik heb het gedaan'

Na #MeToo nu ook #IHave: [mannen bieden excuses aan voor misbruik en intimidatie](#)

Sarah Sluimer reageert in dit opiniestuk op #MeToo: We beschermen ze, de mannen

'Het schuurt dat ik ooit met je werkte en me toen regelmatig ongemakkelijk voelde bij de toon van je nachtelijke smsjes en ellenlange mails. [Iets dwingerigs, iets hijgerigs.](#)'

Lezersbrieven over seksisme: 'Ik ken geen vrouw die niet 'me too' kan zeggen'

In mijn eigen omgeving is geen enkele vrouw die niet 'me too' kan zeggen, schrijft een lezer. Dat gedrag wordt met de paplepel ingegoten, stelt een ander. [En geeft onthutsende voorbeelden.](#)

#MeToo haalt seksueel geweld uit de taboesfeer, maar lost het het probleem ook op?

[Een analyse en drie vrouwen die hun verhaal doen \(+\)](#)